

Shared Experiences
Споделен опит

ИДЕЯТА ЗА „ДУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ“ ПРИ 6 – 7-ГОДИШНИТЕ ДЕЦА – ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ

Маргарита Абрашева, Любимка Габрова
ЦДГ „Кокиче“ – Плевен

Резюме. Авторите споделят апробирани модел и технология за „дуално образование“ при 6 – 7-годишните деца за интелигентен растеж на детската индивидуалност по отношение на представи, умения, компетенции, самооценка, самоконтрол, саморегулация в игрови, познавателен и практически аспект.

Keywords: dual education, training concept in action, smart growth

Под „дуална система на обучение“ се разбира професионално обучение, което се осъществява паралелно на две места – в професионално училище и в предприятие. „Европа 2020“ предлага три подсилващи се взаимно приоритета: *интелигентен растеж* – изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации; *устойчив растеж* – насърчаване на екологична и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите; *приобщаващ растеж* – стимулиране на икономика с високи равнища на заетост. Фактори, определящи пазара на професионално образование, от които зависи и отпадането на учениците от училище, са маркетинг, информация и консултации.

В предучилищна възраст чрез образователните направления „Социален свят“, „Конструктивно-техническа и битова дейност“, „Игрова култура“ и „Български език и литература“ се придобиват *теоретични знания, базови и практически умения*, които са в основата на дуалното образование за интелигентен растеж. В следващите образователни степени те се обогатяват и усъвършенстват, в резултат на което може да се каже „това го мога“, а не само „това го знам“, с което се реализира интелигентен растеж.

Ето защо, с оглед възрастовите особености на децата, си поставихме за цел: въвеждане основите на дуалното образование чрез *апробиране на модел за овладяване на теоретични знания, базови и практически умения посредством опознаване на предметно-социалното единство и запознаване с професиите на възрастните.*

Задачи: 1. Апробираният модел да съдейства децата да осъзнаят предназначението и функциите на предметите за живота и дейността на хората и техните професии. 2. Определяне дизайн на обучението. 3. Създаване на интерес и желание за участие в дейността на възрастните. 4. Приобщаване на родителите и обществеността към дейността на децата.

Иновативният момент в апробирания модел е: *акцентиране върху наблюдение на професионална дейност в реална среда, концепция за обучение в действие и процес на интелигентен растеж*, основани на предпоставката, че ученето изисква действие, а действията изискват учене, което осигурява възможност за развитие на знание и разбиране, базиращи си на непосредствено осъзнати потребности използвани в играта¹⁾.

Предположихме, че ако се акцентира върху опознаване на предметно-социалното единство и осъзнаване на предназначението и функцията на предметите за живота и професионалната дейност на хората в процеса на педагогическо взаимодействие с подходящи методи, форми и средства, детето ще придобие съответния *интелигентен растеж и компетентност: дейностна, комуникативна и социална*. От социално-психологически аспект това се реализира в *три сфери: дейност, общуване и самосъзнание*. Детската личност ще придобие следния вид: *опит* (знания, умения, навици, привычки); *психични особености* (познавателни, емоционални, волеви, личностни); *отношение* (познавателно, нравствено, естетическо).

В конкретната възпитателна работа това означава: придобитият от децата познавателен и практически опит да се осмисли и осъзнава чрез формирането на познавателни, емоционални, волеви и личностни качества и способности, а опитът и психичните особености да намират израз в отношенията на конкретното дете към предметното и социалното обкръжение. *Моделът на учебно-възпитателния процес приема вида: субект – обект – обектно отношение, реализиран чрез наблюдение на реална професия, обучение в ситуации, игрова дейност, практическа дейност*.

В *педагогическото взаимодействие* учебното съдържание е основата за общуване, за активна познавателна дейност, в процеса на която се осъществява опознаване на професиите на възрастните. Учебното съдържание се усвоява с *интерактивна технология „Учене чрез преживяване“* и включва: *обяснение – демонстрация – упражняване – затвърдяване, учебно-познавателни и игрово-практически задачи и упражнения, самостоятелна дейност, ролеви игри* и др. Учителят се ръководи от препоръчаните в програмите за детските градини методически указания за прилагане на форми, методи, средства и инструментариум в дидактическата технология на общуване. *Подбора на съдържанието* мотивирахме със следните *изисквания*: познавателни възможности на децата от предучилищна възраст; актуално съдържание на образователно направление „Социален свят“, „Игрова култура“, „Конструктивно-техническа

и битова дейност“, „Български език и литература“ и *спазване на схемата: информация (знания по проблема) – формиране на отношение – формиране на умение за справяне в ситуации – ценности.*

Моделът предполага информацията, която се предоставя, да се отнася до: производствено-технически аспекти на професията и труда; социално-икономически аспекти на труда и професията; медико-хигиенни аспекти на труда и професиите; педагогически, личностни и психофизиологични аспекти на професията и труда (Gabrova, 2011).

Наблюдението на реална професионална дейност (кетъринг, рекламни дизайнери, модни дизайнери, банкови специалисти; медийни специалисти) осигурява непосредствено запознаване с обекти и явления, уточнява възприятията и натрупването на сензорен опит. Обектът се наблюдава в условия, които дават възможност да се изляват неговите характерни белези, разкрива общото между обекти от един и същ вид, различните етапи на трудовия процес и взаимоотношенията между тях.

В процеса на педагогическо взаимодействие с темите: „Банки и пари“, „Реклама“, „Моден дизайнер“, „Кетъринг“, „Медийно образование“ и др. се съобразявахме с основни дидактически принципи: достъпност на обучението; нагледност; съзнателност и активност на децата при овладяване на знанията; научност; системност и последователност в обучението и индивидуален подход. Прилагаме подходящи методи: предметно-оперативни, практико-изпробващи, информационно-познавателни, игрово-преобразуващи.

Дизайнът има за задача да помогне на педагога да подготви по оптимален начин темата и съдържанието, да се запознае с особеностите на обучаваните и да създаде насоки, които го подпомагат да създаде подходящи условия за усвояване на знания и умения. Дизайнът съдържа следните елементи: анализ (какво ще бъде научено); дизайн (дефиниране на цели и задачи в обучението); развитие (подготовка за реализиране на идеите); приложение (същинско провеждане на обучението); оценяване (описване на модела)².

Чрез играта децата „влизат в роли“ на различни професии (модни дизайнери, шивачи, експедитори, продавачи рекламни специалисти, продавачи, журналисти – спортни, новинарски, говорители, готвачи, сервитьори, аранжори, и т.н.) и взаимоотношения. Играта е пълноценен живот за децата, съществен начин за социализирането и за развитието им, опознаване и „практикуване“ на професиите на възрастните, което е в съдържанието на дуалното образование.

Семейството и семейното възпитание, като социална микросреда, въздействаща върху личността със своя професионален опит и отношение, материални, духовни и нравствено-психични страни, оформят облика на детето и професионално му ориентиране и развитие.

Постигнахме следните резултати: децата оценяват значимостта на професиите на членове от семейството; опознават, различават и разказват за наблюдавани професии; изразяват отношение; включват се в достъпни дейности; имитират професии в играта; опазват предметното пространство и др.

Това ни дава основание за следните изводи:

1. Апробираните модел и технология са *ефективни* на ниво *дете – детска група*, защото идеята за „дуално образование“ при 6 – 7-годишните деца е образование за интелигентен растеж на детската индивидуалност по отношение на представи, умения, компетенции, самооценка, самоконтрол, саморегулация в игрови, познавателен и практически аспект.

2. *Дизайнът* на обучението, като процес на организиране на структурните елементи, дава сигурност и ефективност на обучението, което да удовлетвори интересите, нуждите и потребностите на участниците в него (детска градина, семейство, общество).

3. *Съвместната работа между семейство и детска градина* спомогна за повишаване на педагогическата и гражданската култура на родителите, спомога за повишаване на доверието им към децата и педагогическия екип.

4. Апробираните модел и технология са *устойчиви* (може да се прилагат и в училище), защото полагат началото на дуалното образование и спомогат децата да овладеят теоретични знания, базови и практически умения чрез опознаване на предметно-социалното единство и запознаване с професиите на възрастните.

5. *Устойчивостта на модела в глобален план е, че възможностите*, които предоставя професионалното дуално образование за младите хора, го определят като фактор за интелигентен растеж и решаване на наболелите въпроси, свързани с младежката безработица, ранното отпадане на децата от училище и емиграцията.

БЕЛЕЖКИ

1. Абрашева, М., Габрова, Л. Събитийен мениджмънт в ДГ. Сборник „Водим бъдещето за ръка“, Ст. Загора, 2011 г.
2. Ханджиева, М., „Иновации и интерактивно обучение“, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

ЛИТЕРАТУРА

Gabrova, L. (2011). Opoznavane sveta na profesiite na vazrastnite. *Dom, dete, detska gradina*, 3. [Габрова, Л. (2011). Опознаване света на професиите на възрастните. *Дом, дете, детска градина*, 3].

THE IDEA OF “DUAL EDUCATION” IN 6 – 7 YEARS OLD CHILDREN – EDUCATION FOR SMART GROWTH

Abstract. The authors share the approbation model and technology of “dual education” in 6 – 7 year olds for smart growth of children’s individuality in terms of ideas, skills, competence, self-esteem, self-control, self-regulation in the game, as well as cognitive and practical aspects.

✉ **Ms. Margarita Abrasheva**
Ms. Liubimka Gabrova
Kindergarten “Kokiche”
Pleven, Bulgaria
E-mail: lgabrova@abv.bg